

Александар ДОНСКИ: Историјата не е само минато

И ВРХОВИСТИТЕ СЕ БОРЕЛЕ ЗА СЛАВАТА НА АНТИЧКА МАКЕДОНИЈА!

- За античка Македонија, освен Прличев, интерес пројавувале и Димитар Миладинов, Марко Цепенков, Исаија Мажовски и други наши преродбеници од 19. век!
- Античко-македонската свест била присутна и за време на Горноџумајското врховистичко востание, а и во Илинденското востание!

Продолжуваме со темата од минатиот број, т.е. со декларирањето на нашите предци од 19. и почетокот на 20. век како директни потомци на античките Македонци. Во еден од претходните броеви ја цитиравме изјавата на Глигор Прличев што ја дал во 1885 година во Солун, по повод 1000-годишнината од смртта на свети Методиј, во која тој, како деца на Македонија кои ќе го прославуваат македонското име ги споменува Александар Македонски и светите Кирил и Методија.

Овде ќе ги спомнеме и браќата Миладиновци. И покрај влијанијата на едностраните грчка и бугарска пропаганда, под кои тие биле попаднати во тие бурни времиња на национално себенаоѓање, малку е познато дека Димитар Миладинов покажувал голем интерес кон историјата на античките Македонци. За една негова полемика со еден Грк, сведочи лично Рајко Жинзифов, кој во врска со ова запишал:

Пред доказите на Миладинов, Гркот замолча. Тој му зборуваше на Гркот не само за денешните Македонци, туку и за древните Македонци на Филип и Александар...

Во една статија објавена во весникот *Македонија*, кој тогаш излегувал во Русе, Бугарија, 1888 година, од автор кој се потпишал само со иницијалите К.Г., дословно пишува:

*Нашата татковина Македонија си има историја за своето минато, каде што се гледа нејзината моќ, величина, како и нејзиното политичко потчинување под власта на тогаш моќната Турска империја.... Денес, секој Македонец, кога го спомнува Александар Македонски, вели: **Ние сме го имале цар Александар Велики.** Со тие зборови тој си припомнува за блескавиот период и величието на Македонската држава. Александар Македонски стои пред лицето на секој Македонец како национална гордост!*

СПОРЕД МАЖОВСКИ - АТНИЧКИТЕ МАКЕДОНЦИ БИЛЕ СЛОВЕНИ!

За големиот македонски преродбеник Исаија Мажовски античките Македонци и Словените претставувале потполно ист поим. Еве што, помеѓу другото, изјавил во неговиот говор одржан на бродот *Рицар*, за време на пловидбата по Дњепар, Русија, во 1888 година:

Многу почитувани господа, македонскиот народ е словенски народ од пред 2600 години, кој бил доведен во Македонија од царот Каран, кој, исто како Филип и Александар, бил чист Словен...

Неколку години по говорот што го одржал Мажовски, Ѓорѓи Пулевски во 1892 година ја објавил својата *Славјаномакедонска општа историја* во која за Македонците запишал:

Македонците се староседелци на полуостровот. Тие го пречекале доселувањето и на Бугарите и на Грците и на Србите.

За интересот што го покажувале лозарите кон античко-македонското наследство исто така пишувавме. Овде само ќе потсетиме дека лозарите во бугарскиот печат биле обвинети дека бараат обновување на античка Македонија со засебна македонска нација и јазик, поради што и биле таму прогонувани. Да потсетиме и дека со лозарите тогаш соработувале Гоце Делчев, Даме Груев, Петар Поп Арсов и други подоцнежни истакнати македонски револуционери, кои, според тогашниот бугарски печат, барале реставрација на античка Македонија.

Античко-македонската традиција не го заобиколила ни Марко Цепенков, кој во една сопствена творба од 1899 година запишал:

Помислете Вие, мили чеда:

за велика цара Александра

што се слави и до ден денеска!

Рускиот славист (инаку роден Бугарин) Петар Драганов, во 1900 година во врска со древната македонска историја го изјавил следното:

Дали Русите треба да се радуваат или да жалат во врска со тоа што во Македонија го издигнува својот глас тамошното староседелско население што си се нарекува себе си со старинското име Македонци? Според нашето лично мислење праведно би било барем морално да се поддржи ова многубројно племе што зборува на посебно словенско наречје и си има своја стара историја, не помалку интересна од историјата на Бугарите и на Србите...

ДУШАТА НА АЛЕКСАНДАР МАКЕДОНСКИ ГИ БЛАГОСЛОВУВА ВРХОВИСТИТЕ!

Чувството на етничка припадност на античките Македонци како наследувано од нашите предци, не ги запоставило ниту Македонците од бурниот почеток на 20. век, а овде секако се и странските сведоштва во врска со ова. Така, на пример, малку е познато дека во досега неправилно сатанизираното таканаречено Горноџумајско врховистичко востание, воено-оперативниот водач на ова востание, полковникот на бугарската војска Атанас Јанков (инаку етнички Македонец), непоколебливо се сметал за директен потомок на античките Македонци. Пред самиот почеток на Горноџумајското востание, тој до востаниците го упатил прогласот што веќе го објавивме во еден од броевите на *Македонско Сонце*, во кој проглас, тој ги повикува востаниците да се сетат на светскиот победител Александар Македонски, потоа на царот Самоил и на Марко Крале, бидејќи во сите нив течела македонска крв, а нивните души од небесата го благословувале нивното дело за ослободување на Македонија.

Овој патриотски повик уште тогаш бил пренесен во сите позначајни европски весници, а поради фактот што по овој повик востанатите Македонци (т. н. *врховисти*) масовно се впуштиле во борба против Турците, јасно е дека и тие во целост се согласувале со неговата содржина. Жално е, меѓутоа, што во македонската бившорежимска црно-бела историографија неправедно беше запоставувано ова востание (барем од аспект на неговиот национален карактер), а овој повик речиси ниту не се споменуваше. Овој повик претставува и жешка шлаканица за денешните великобугарски шовинисти и слуги на големобугарската пропаганда, бидејќи истиот е даден токму од страна на врховист! Инаку, по востанието полковник Атанас Јанков во едно интервју, исто така од 1902 година, повторно децидно изјавува дека тој е Македонец, а не Бугарин, а подоцна учествува и во Илинденското востание.

Малку е познато дека античко-македонската етничка свест кај нашиот народ дошла до израз дури и во периодот на Илинденското востание, наспроти силното влијание на Егзархијата. Така на пример, во една непотпишана статија од весникот *Автономна Македонија*, објавена во екот на Илинденското востание во август 1903 година, пишува дека Александар Македонски своевременно ги благословил Словените:

Денес, кога ни се наложува да помогнеме во заштитата на угнетените Македонци, ние треба од сè срце тоа да го сториме... Уште Александар Велики, тој цар на вселената, има посведочено за добродетелствата на словенското племе, кога изјавил дека Словените носат херојски срца и поради тоа заслужуваат да го носат големото име Словени. Пред да умре, овој наш голем завештател, изјавил дека го проколнува секого што ќе ги злоставува Словените... Сега, ако Македонците не се во состојба сами да го спречат нивното истребување и да си ја подобрат својата состојба, тогаш Бугарите, Србите, Црногорците и другите Словени се должни да им притекнат на помош на своите браќа по крв и вера.

Авторот Петар Загоров, во екот на Илинденското востание во септември 1903 година во в. *Автономна Македонија* ја објавил песната *Таму*, во која, помеѓу другото, напишал:

Таму кај Пинд и Шар, кај Струма и Вардар,

каде сè е покриено со длабоки рани,

достојни потомци на Велики Александар,

херојски се борат со вековни тирани.

МАКЕДОНЦИТЕ - СТАРОСЕДЕЛЦИ НА БАЛКАНОТ

Конечно, во длабината на својата душа античко-македонската свест или традиција ја носел и големиот Димитрија Чуповски и не случајно на македонското знаме, што тој и неговите истомисленици го изработиле во Русија (1913 или 1914 година), било застапено Сонцето и коњот на Александар Македонски, Букефал. Исто така, неразделен предмет од кој Чуповски никогаш не се делел, била сребрената монета од времето на Александар Македонски, што Чуповски ја имал закачено на синџирчето од својот часовник. Освен тоа Чуповски бил и голем почитувач на делото на стариот војвода и македонски национален деец Ѓорѓи Пулевски.

Братот на Димитрија Чуповски, Никола Д. Чупаров, пак, непосредно пред својата смрт во 1924 година, пишувајќи за Мијаците и за Брсјациите (Брзаците), запишал:

Според книгата на Ѓорѓи Пулевски (родум од Галичник) Мијаците биле гвардејци на Александар Македонски... Брзаците, пак (Брсјациите, з. м.) биле брзата армија на Александар Македонски...

Во една стара албанско-латинска историја, која му била покажана на македонскиот преродбеник Исаија Мажовски, за време на неговиот престој во Тирана (Албанија) и кој она што таму го прочитал, го пренел во својата книга *Спомени* (објавена во Софија, 1922 година) исто така пишувало за античките Македонци како за директни крвни предци на денешните Македонци. Додека шехот читал од книгата (првиот пасус од подолниот цитат), освен Мажовски, на читањето бил присутен и Гани-беј Топтани, кој подоцна го прашал шехот за староста на Македонците. Еве што во врска со сето ова запишал Мажовски:

Кога се појавил славниот македоно-словенски цар Александар, албанскиот крал Карел ги испратил своите два капетани да го пресретнат. Тие му се претставиле на големиот словенски цар Александар со зборовите: „Добро ни дојдовте, цару Александар!,,

Откако го прочита ова, Гани-беј го запраша шехот: „Кој народ најпрво ги има населено бреговите на Белото Море: албанскиот или словено-македонскиот? На ова прашање од бејот, шехот

одговорил: „Најпрво овде се населиле македонските словенски народи и од нивното доаѓање до денес имаат поминато цели 2600 години, а тоа е 200 години пред населувањето на албанскиот народ.

И во следниот број ќе наведеме сведоштва за прифаќање на античко-македонската свест од страна на Македонците во 20. век.